

KĨ NĂNG THÍCH ỨNG VỚI MÔI TRƯỜNG SỐNG CỦA LƯU HỌC SINH LÀO Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHIỆP QUẢNG NINH

Nguyễn Thị Hải Ninh^{1*}

¹Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

* Email: haininhnt85@gmail.com

Ngày nhận bài: 18/04/2022

Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 01/06/2022

Ngày chấp nhận đăng: 14/06/2022

TÓM TẮT

Từ năm 2013 đến nay, Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh đã và đang đào tạo cho gần 300 lượt sinh viên đến từ nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào. Là sinh viên nước ngoài, các lưu học sinh Lào gặp không ít khó khăn khi sinh sống và học tập tại đây. Để thích nghi với môi trường mới, đòi hỏi lưu học sinh Lào phải có những kĩ năng thích ứng phù hợp. Bằng phương pháp điều tra xã hội học, chúng tôi nhận thấy phần lớn lưu học sinh Lào đã có kĩ năng thích ứng với môi trường sống mới, tuy nhiên các kĩ năng vẫn còn mang tính thụ động và hình thành dưới dạng tự thích ứng. Để tăng tính chủ động và hiệu quả của kĩ năng thích ứng, Nhà trường đã đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao kĩ năng thích ứng cho Lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh.

Từ khóa: Đại học Công nghiệp Quảng Ninh, kĩ năng thích ứng, lưu học sinh Lào

ADAPTATION SKILLS TO THE LIVING ENVIRONMENT OF LAO STUDENTS AT QUANG NINH UNIVERSITY OF INDUSTRY

ABSTRACT

Since 2013, Quang Ninh University of Industry has been training nearly 300 students from the Lao People's Democratic Republic. As foreign students, they face many difficulties while living and studying at the university. To adapt to the new environment, it is required that Lao international students have appropriate adaptive skills. By using the method of sociological investigation, we found that the majority of Lao international students have already had skills to adapt to the new living environment. However the skills are still passive and formed in the form of self-adaptation. In order to increase the initiative and effectiveness of adaptive skills, Quang Ninh University of Industry has come up with a number of solutions to improve adaptive skills for Lao students at the university.

Keywords: adaptive skills, Lao international students, Quang Ninh University of Industry

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong cuộc sống hàng ngày, mỗi cá nhân đều phải điều chỉnh chính mình cho phù hợp với điều kiện và hoàn cảnh sống. Những người

thích ứng được với môi trường mới (hay những thay đổi của môi trường) sẽ là những người thành công, đạt được những mục tiêu đề ra. Với sinh viên, đặc biệt là lưu học sinh, kĩ năng thích ứng là vô cùng cần thiết và là

một kỹ năng sống không thể thiếu, nhất là khi tiếp xúc môi trường mới thì càng cần phải xây dựng kỹ năng thích ứng tốt hơn.

Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh bên cạnh đào tạo sinh viên Việt Nam, hiện tại, nhà trường đang đào tạo một số lượng khá lớn người học đến từ Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào (CHDCND Lào), đó là những lưu học sinh Lào. Các lưu học sinh Lào khi bước vào môi trường mới – môi trường học tập, sinh hoạt hoàn toàn khác biệt, đòi hỏi phải tự trang bị những tri thức, kỹ năng để hòa nhập, thích ứng. Tuy nhiên, có những lưu học sinh thích ứng rất nhanh, có kết quả học tập tốt nhưng cũng có những lưu học sinh thích ứng chậm, kết quả học tập còn thấp. Do vậy, việc tìm hiểu kỹ năng thích ứng của lưu học sinh Lào và đưa ra biện pháp giúp các em thích ứng với môi trường sống và học tập mới là rất cần thiết.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Để tìm hiểu kỹ năng thích ứng của lưu học Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh, chúng tôi đã tiến hành khảo sát 127 lưu học sinh Lào đang học tập tại trường; trong đó có: 79 nam (62,2%) và 48 nữ (37,8%); sinh viên năm nhất chiếm 29,1%, năm thứ 2 chiếm 21,3%, năm thứ 3 chiếm 23,6% và năm thứ 4 chiếm 26%. Bài báo sử dụng phối hợp các phương pháp gồm: phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, phương pháp phỏng vấn trực tiếp...; trong đó, phương pháp điều tra bằng bảng hỏi là phương pháp chính, các phương pháp còn lại là phương pháp bổ trợ.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Những khó khăn của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh khi tiếp cận môi trường sống mới

3.1.1. Khái niệm lưu học sinh

Theo sự phát triển của quá trình toàn cầu hóa, các hoạt động kinh tế, văn hóa, giáo dục cũng ngày càng được mở rộng và hội nhập. Trong hoạt động giáo dục, ngày càng có nhiều người lựa chọn việc học tập ở nước ngoài. Ở Việt Nam có rất nhiều người đi du học tại Mỹ, Nhật, Úc... Bên cạnh đó, cũng có một lượng không nhỏ người nước ngoài từ các quốc gia khác đến Việt Nam học tập,

thường gọi chung là lưu học sinh. Theo Thông tư số 03/2014/TT-BGDĐT ngày 25 tháng 02 năm 2014 do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành kèm theo Quy chế quản lý người nước ngoài học tập tại Việt Nam, lưu học sinh được hiểu là người nước ngoài học tại Việt Nam, là những công dân nước ngoài đến học tập, nghiên cứu và thực tập tại các cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân của Việt Nam, bao gồm học sinh tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông, học sinh trung học chuyên nghiệp, sinh viên cao đẳng, sinh viên đại học, học viên sau đại học, học viên bồi dưỡng nâng cao trình độ, thực tập (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2014).

Lưu học sinh gồm có ba nhóm:

Nhóm 1: Lưu học sinh được tiếp nhận theo các Hiệp định, thỏa thuận giữa nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam với các nước, các tổ chức quốc tế, được Chính phủ Việt Nam cấp học bổng, gọi chung là lưu học sinh theo diện Hiệp định.

Nhóm 2: Lưu học sinh được các tổ chức, cá nhân tài trợ học bổng học tập tại Việt Nam, không thuộc đối tượng nhóm 1, gọi chung là lưu học sinh diện học bổng khác.

Nhóm 3: Lưu học sinh được tiếp nhận theo Hợp đồng đào tạo giữa các cơ sở giáo dục của Việt Nam với các tổ chức, cá nhân nước ngoài, người Việt Nam định cư ở nước ngoài, gọi chung là lưu học sinh tự túc.

Ở Việt Nam hiện nay có hơn 16.000 lưu học sinh Lào đang học tập tại các trường cao đẳng, đại học trên cả nước (chiếm khoảng 80% tổng số lưu học sinh quốc tế tại Việt Nam). Từ năm 2013 đến nay, trên cơ sở hợp tác giữa tỉnh Quảng Ninh của Việt Nam với các tỉnh Sayaboury, Houaphanh, Louang Prabang của Lào, Hiệp định giữa Chính phủ Việt Nam với nước CHDCND Lào, Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh đã tiếp nhận gần 300 lượt lưu học sinh Lào. Như vậy, lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh thuộc nhóm 2, là những công dân nước CHDCND Lào, đến học tập và nghiên cứu tại trường theo chương trình hỗ trợ học bổng của tỉnh Quảng Ninh.

Khi bước vào môi trường sống và học tập ở Việt Nam – một môi trường hoàn toàn mới, có rất nhiều điểm khác so với ở Lào, lưu học sinh Lào không tránh khỏi những ngỡ ngàng, khó khăn, làm ảnh hưởng đến sinh hoạt cũng như học tập, đặc biệt với lưu học sinh Lào năm thứ nhất.

3.1.2. Những khó khăn khi sống trong môi trường mới của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

Thông qua việc sử dụng phương pháp quan sát và phương pháp đàm thoại để tìm hiểu những khó khăn khi sống trong môi trường mới của lưu học sinh Lào tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh, chúng tôi đã thu được kết quả như sau:

Khó khăn về ngôn ngữ

Các lưu học sinh Lào khi sang Quảng Ninh đều được học tiếng Việt tại Trường Đại học Hạ Long trong một năm. Sau khi hoàn thành việc học tiếng, các lưu học sinh lựa chọn việc học chuyên ngành tại các trường cao đẳng, đại học trong tỉnh để học tập.

Với việc khảo sát nhân viên quản lý lưu học sinh Lào và các giảng viên đã giảng dạy 33 lưu học sinh Lào năm thứ nhất (năm học 2021 - 2022) của nhà trường về mức độ giao tiếp tiếng Việt, kết quả thu được như sau: 10 lưu học sinh Lào được đánh giá mức độ giao tiếp tiếng Việt tốt, 18 lưu học sinh giao tiếp tiếng Việt ở mức độ trung bình và 5 lưu học sinh có mức độ giao tiếp tiếng Việt còn hạn chế. Tiến hành phỏng vấn ngẫu nhiên ở các lớp, các lưu học sinh Lào đều trả lời việc giao tiếp bằng tiếng Việt trong giờ học gặp khó khăn hơn, vì phải nghe hiểu các từ chuyên ngành. Theo quan sát của tác giả, những lưu học sinh giao tiếp tiếng Việt tốt thường xuyên dùng tiếng Việt để trao đổi, cả khi giao tiếp với các bạn lưu học sinh Lào khác. Nhưng một số lưu học sinh khác rất ngại khi giao tiếp và thường nhờ các bạn nói tiếng Việt tốt dịch hộ. Như vậy, trình độ tiếng Việt của các lưu học sinh Lào chưa tương đồng và một số lưu học sinh giao tiếp còn hạn chế.

Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh tổ chức cho lưu học sinh Lào học cùng với

sinh viên Việt Nam nên đòi hỏi trình độ nghe hiểu tiếng Việt của lưu học sinh Lào gần tương đương với sinh viên Việt Nam. Đây là khó khăn lớn cho những lưu học sinh có trình độ ngôn ngữ tiếng Việt còn kém, đặc biệt khó hơn khi vào học chuyên ngành.

Những khó khăn gặp phải trong cuộc sống và trong quá trình học tập

Thứ nhất, về môi trường sống: Sự khác biệt về văn hóa, khí hậu,... cũng tạo ra những khó khăn nhất định cho lưu học sinh Lào. Tiến hành phỏng vấn trực tiếp lưu học sinh Lào về những khác biệt trong môi trường sống giữa Việt Nam và Lào, tác giả thu được các kết quả sau: (1) Về khí hậu, lưu học sinh Lào đều cho rằng khí hậu Việt Nam mùa hè nóng hơn và mùa đông rét hơn ở Lào; (2) Về ẩm thực, người Lào thích ăn cay hơn, nấu cơm dùng gạo nếp...; (3) Về Tết truyền thống, Tết của Lào vào khoảng giữa tháng 4 dương lịch, do vậy khi lưu học sinh Lào nghỉ Tết Nguyên đán của Việt Nam thì chưa phải dịp Tết truyền thống của Lào... Chính những khác biệt trên cũng gây khó khăn cho lưu học sinh Lào trong quá trình thích ứng với môi trường sống ở Việt Nam.

Thứ hai, về môi trường học tập: Lưu học sinh Lào cũng như sinh viên Việt Nam, khi chuyển từ môi trường học phổ thông lên đại học đều không tránh khỏi những ngỡ ngàng, khó khăn ban đầu. Ngoài ra, lưu học sinh Lào còn phải làm quen với hình thức đào tạo tín chỉ, hoạt động tự học...

Những khó khăn về mặt tâm lý: Một số đặc điểm tâm lý không có lợi như tính tự ti, rụt rè... ở nhiều lưu học sinh Lào cũng gây ra những khó khăn trong quá trình tham gia các hoạt động học tập, đoàn hội ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh. Trong số 30 lưu học sinh Lào năm thứ ba, có một lưu học sinh nữ có chiều cao khá thấp. Trước khi sang Việt Nam, gặp tai nạn bị thương ở chân. Do tự ti về chiều cao và đi lại nên lưu học sinh này rất ít giao tiếp và gần như không tham gia các hoạt động ngoại khóa khác.

Do ảnh hưởng của dịch bệnh Covid 19 nên tất cả lưu học sinh Lào đang học tập ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh hơn hai năm nay đều chưa về nước. Có những lưu học

sinh có người thân mất cũng không về được (ví dụ như trường hợp một lưu học sinh nam bỏ mất, hoàn cảnh gia đình cũng rất khó khăn, đã phải tiết kiệm khoản tiền hỗ trợ học bổng để gửi về cho mẹ nuôi em). Chính điều này đã làm cho tâm lý của các lưu học sinh Lào bị ảnh hưởng, thậm chí một số lưu học sinh rơi vào trạng thái chán nản, tiêu cực trong cuộc sống.

3.2. Kỹ năng thích ứng với môi trường sống của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

3.2.1. Khái niệm kỹ năng thích ứng

Kỹ năng thích ứng là một kỹ năng hết sức quan trọng giúp con người thích nghi được với những biến đổi của môi trường sống. Việc nghiên cứu kỹ năng thích ứng đã được các nhà khoa học tâm lý nghiên cứu từ lâu, bắt đầu từ hai yếu tố kỹ năng và thích ứng.

Kỹ năng là mặt kỹ thuật của hành động hay còn gọi là cách thức thực hiện hành động hay công việc cụ thể nào đó, đồng thời cũng là biểu hiện năng lực của con người. Cơ sở của kỹ năng là tri thức, kinh nghiệm đã có từ trước và được hình thành do luyện tập. Như vậy, người có kỹ năng là người phải nắm được tri thức về hành động và có kinh nghiệm cần thiết để thực hiện hành động và công việc đó.

Thuật ngữ thích ứng hay thích nghi trong tiếng La-tinh là “adaptare” được dùng với nghĩa gốc là *làm cho phù hợp*. Ban đầu, khái niệm “thích nghi” được dùng phổ biến trong ngành sinh vật học. Ngày nay, từ *adaptation* trong tiếng Anh khi được dịch sang tiếng Việt, có người dịch là thích nghi, có người dịch là thích ứng. Các nhà tâm lý học đã đề nghị sử dụng khái niệm thích nghi với nghĩa là thích nghi sinh học, sử dụng khái niệm thích ứng với nghĩa là thích nghi tâm lý – xã hội của con người. Thích ứng là một hoạt động tâm lý. Sự thích ứng tâm lý của con người hình thành thông qua hoạt động và giao tiếp, dưới sự tác động của các yếu tố bên trong như trình độ phát triển, lịch sử cá thể, vốn kinh nghiệm, nhu cầu, động cơ... và những yếu tố bên ngoài như loại hoạt động và giao tiếp, những điều kiện sống mà cá nhân tham gia. Theo Trần Thị Minh Đức, “Thích ứng là một quá trình hòa nhập tích cực với

hoàn cảnh có vấn đề, qua đó cá nhân đạt được sự trưởng thành về mặt tâm lý” (Trần Thị Minh Đức, 2004). Như vậy, thích ứng là quá trình diễn ra sự điều chỉnh về nội dung, phương thức hoạt động và giao tiếp của cá nhân để phù hợp với điều kiện môi trường sống nhằm tồn tại và phát triển.

Kỹ năng thích ứng là một khái niệm được xây dựng trên cơ sở kết hợp của hai khái niệm kỹ năng và thích ứng. Trong phạm vi nghiên cứu này, chúng tôi đồng nhất quan niệm về kỹ năng sống của nhà nghiên cứu Trần Văn Tá: “Kỹ năng thích ứng là khả năng vận dụng tri thức, kinh nghiệm, nhằm điều chỉnh nội dung, phương thức hoạt động và giao tiếp của bản thân cho phù hợp với điều kiện môi trường sống để tồn tại và phát triển” (Trần Văn Tá, 2017).

Như vậy, kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập của lưu học sinh Lào là khả năng vận dụng tri thức, kinh nghiệm của sinh viên nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào đang học tập tại Việt Nam nhằm điều chỉnh nội dung, phương thức hoạt động và giao tiếp của bản thân để đáp ứng những yêu cầu, đòi hỏi của mục đích, nhiệm vụ học tập.

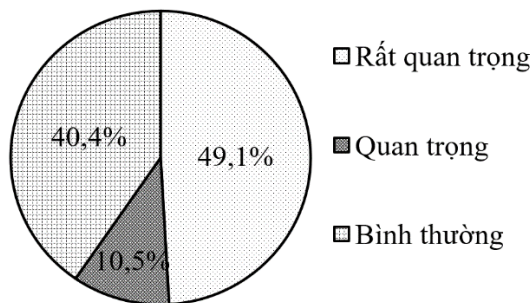
3.2.2. Thực trạng kỹ năng thích ứng của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

Bảng 1. Hiểu biết của lưu học sinh Lào về kỹ năng thích ứng với môi trường sống

TT	Mức độ	Tần suất	Tỷ lệ
1	Không biết	3	2,3%
2	Biết một chút	73	57,5%
3	Biết nhiều	40	31,5%
4	Biết rất nhiều	11	8,7%
Tổng		127	100%

Thông qua phiếu điều tra, chúng tôi nhận thấy, phần lớn các lưu học sinh đều có nhận thức rõ ràng, đầy đủ về kỹ năng thích ứng (Bảng 1). Các lưu học sinh đã nhận thấy việc có kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập sẽ giúp bản thân chủ động, dễ dàng hơn trong việc thích ứng với cuộc sống ở Việt

Nam. Sự hiểu biết này giúp lưu học sinh Lào ý thức hơn trong việc tự rèn luyện các kỹ năng cần thiết để nhanh chóng hòa nhập và phát triển trong môi trường sống và học tập mới.

Hình 1. Hiểu biết của lưu học sinh Lào về vai trò của kỹ năng thích ứng với môi trường sống

Bảng 1 cho thấy mức độ hiểu biết về kỹ năng thích ứng của lưu học sinh Lào ở các mức độ khác nhau. Số lượng biết một chút về kỹ năng thích ứng với môi trường sống chiếm tỷ lệ lớn nhất (57,5%). Có 11 bạn biết rất nhiều về kỹ năng thích ứng với môi trường sống (chiếm 8,7%). Số lượng lưu học sinh Lào không biết đến kỹ năng thích ứng chiếm 2,3%.

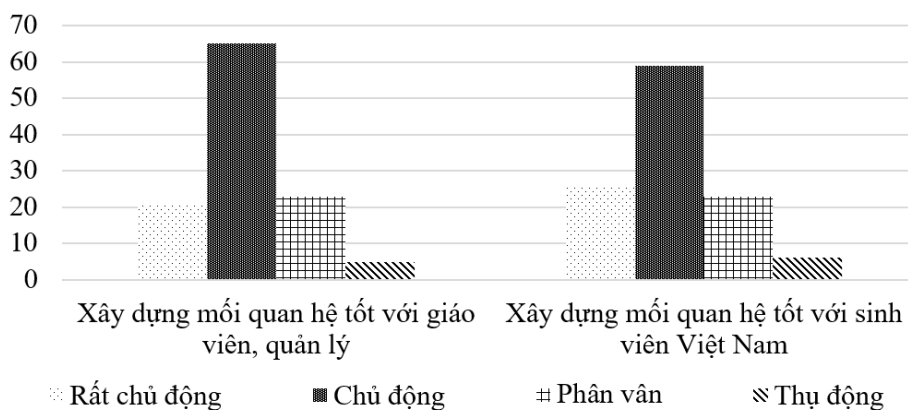
Như vậy, số lưu học sinh Lào hiểu biết sâu về kỹ năng thích ứng còn ít. Đa phần các lưu học sinh mới chỉ biết sơ qua, chưa thực sự quan tâm, tìm hiểu kỹ. Phần lớn sinh viên năm thứ nhất khi khảo sát đều chọn mới biết một chút hoặc không biết. Điều này cho thấy sự chuẩn bị cho việc tiếp cận, thích ứng với môi trường mới của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh còn rất hạn chế, thụ động, nhất là các em sinh viên năm

đầu, khiến các em gặp nhiều khó khăn trong sinh hoạt cũng như học tập. Tuy nhiên, khi hỏi về tầm quan trọng của kỹ năng thích ứng, chúng tôi nhận được kết quả như Hình 1.

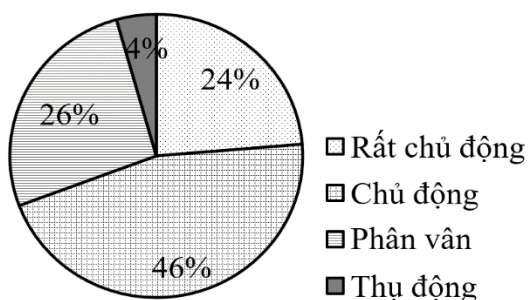
Phần lớn lưu học sinh Lào đã nhìn nhận đúng về vai trò của kỹ năng thích ứng. Gần 90% lưu học sinh Lào nhận thấy kỹ năng thích ứng có vai trò quan trọng và rất quan trọng, chỉ có 10,5% cho rằng kỹ năng sống có vai trò bình thường. Không có lưu học sinh nào cho rằng kỹ năng thích ứng không quan trọng (Hình 1). Nhận thức được vai trò của kỹ năng thích ứng, các lưu học sinh Lào cũng tự xây dựng cho mình các thao tác, hoạt động để tăng khả năng thích ứng, đáp ứng được với môi trường sống và học tập ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh. Có thể thấy sự thích ứng của các lưu học sinh Lào qua ba nhóm hoạt động sau:

Nhóm hoạt động 1: Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong quan hệ giao tiếp ứng xử.

Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong thiết lập mối quan hệ với bạn bè, thầy cô thể hiện ở việc phần lớn lưu học sinh Lào thiết lập mối quan hệ rất nhanh và khá tốt với bạn bè, thầy cô người Việt Nam. Lưu học sinh Lào rất chủ động trong quá trình xây dựng mối quan hệ tốt với thầy cô, bạn bè. Có 94 lưu học sinh Lào tự đánh giá mức độ tạo dựng mối quan hệ với giảng viên, quản lý và sinh viên Việt Nam ở mức chủ động và rất chủ động (đạt khoảng 74%); khoảng 5% lưu học sinh Lào năm thứ nhất còn thụ động trong mối quan hệ với giáo viên, quản lý và sinh viên Việt Nam (Hình 2).

Hình 2. Xây dựng mối quan hệ với giảng viên, sinh viên Việt Nam

Hình 3. Mức độ tham gia các hoạt động ngoại khóa, hội, nhóm, câu lạc bộ... của lưu học sinh Lào

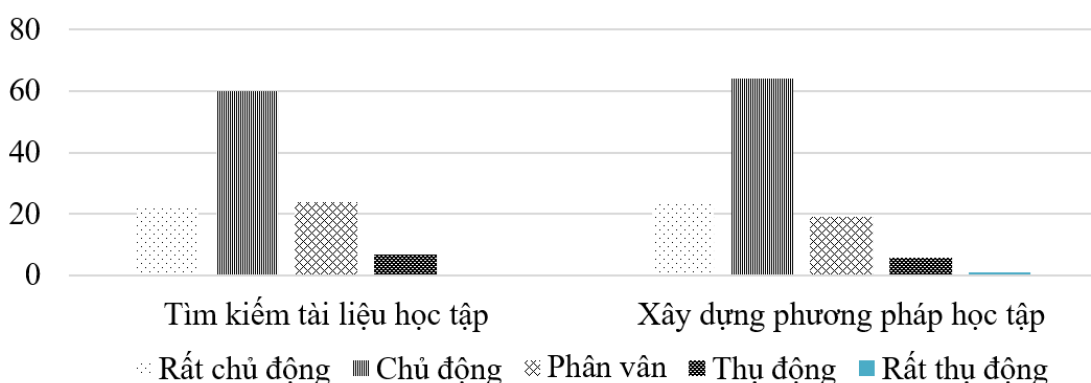
Sự thích ứng của lưu học sinh Lào với hoạt động phong trào thể hiện ở việc lưu học sinh Lào rất chủ động tham gia các hoạt động văn nghệ, thể thao của nhà trường. Trong các chương trình lớn của nhà trường, lưu học sinh Lào không chỉ thể hiện những bài múa hát mang đậm nét văn hóa dân tộc Lào mà còn thực hiện những điệu múa, bài hát của Việt Nam. Các lưu học sinh tham gia tất cả các hoạt động thể thao nhà trường tổ chức và chính bản thân họ cũng luôn rèn luyện thể chất để có sức khỏe tốt trong học tập.

Qua số liệu khảo sát ở Hình 3, có 68% lưu học sinh Lào chủ động và rất chủ động tham gia các hoạt động, các câu lạc bộ, hội, nhóm của nhà trường. Một số bạn đã giành được các giải thưởng cao trong các cuộc thi như: cuộc thi hùng biện tiếng Việt, hội thi thể thao của nhà trường.... Chỉ có 4% còn thụ động trong các hoạt động, do tâm lý ngại ngùng về hình dáng và ngôn ngữ nên ít tham gia các hoạt động trên.

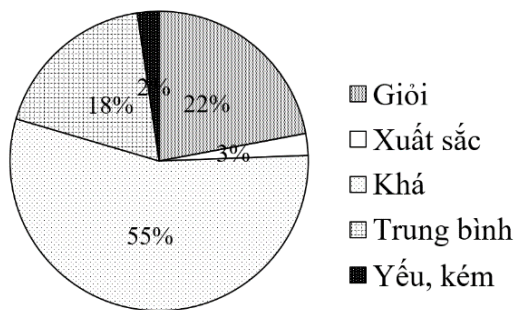
Nhóm hoạt động 2: Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong quá trình học tập.

Thích ứng với phương pháp, cách thức học tập là phương thức chiếm lĩnh những tri thức khoa học, những cách học mới hiệu quả hơn cho từng môn học ở mỗi người. Trong quá trình khảo sát, chúng tôi nhận thấy, phần lớn lưu học sinh Lào đều chủ động trong quá trình học tập (Hình 4), có ý thức tự xây dựng các phương pháp, cách thức học tập phù hợp như: biết cách xây dựng kế hoạch học tập, tổ chức thực hiện việc tự học cho phù hợp với điều kiện của bản thân; biết cách nghe giảng, ghi chép, lĩnh hội tri thức mới một cách đầy đủ khoa học; biết cách lựa chọn, đọc thêm những tài liệu tham khảo phục vụ cho việc học tập, đồng thời biết ghi chép, lưu trữ tài liệu một cách khoa học; biết học bài sao cho nhanh hiểu, ghi nhớ tốt; biết cách tổ chức, thảo luận nhóm, semina...

Sự thích ứng trong quá trình học tập của lưu học sinh Lào được thể hiện qua kết quả học tập, rèn luyện. Trong năm học 2021 – 2022, có 31 lưu học sinh Lào đạt kết quả học tập xuất sắc và giỏi. Đây đều là những sinh viên xác định đúng vai trò của kỹ năng thích ứng và chủ động xây dựng, rèn luyện cho bản thân các kỹ năng thích ứng phù hợp. Tuy nhiên, vẫn có 3 lưu học sinh đạt mức học tập dưới trung bình. Đây là những bạn chưa xây dựng được kỹ năng thích ứng với phương pháp học tập tín chỉ ở Việt Nam. Kết quả học tập của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh được thể hiện chi tiết ở Hình 5.

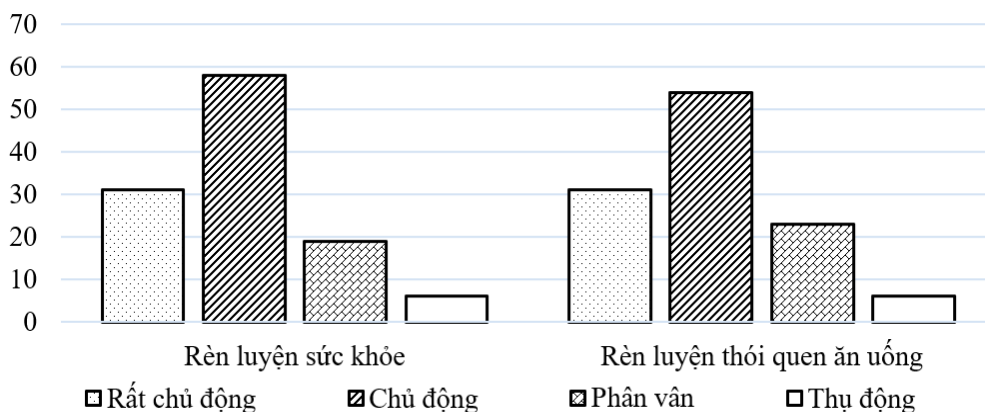
Hình 4. Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong quá trình học tập

Hình 5. Kết quả học tập của lưu học sinh Lào năm học 2021 - 2022

Nhóm hoạt động 3: Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong cuộc sống hàng ngày.

Bên cạnh sự thích ứng với quá trình học tập, lưu học sinh Lào còn phải thích ứng với môi trường sống hàng ngày ở Việt Nam. Từ khi dịch Covid-19 xuất hiện, các lưu học sinh Lào đã phải ở lại Việt Nam trong suốt hơn hai năm qua, các kì nghỉ hè, nghỉ lễ cũng không được về nước thăm gia đình. Chính vì vậy, họ đã chủ động rèn luyện các kỹ năng để nâng cao sức khỏe, rèn luyện thói quen ăn uống... để thích ứng với cuộc sống hàng ngày (Hình 6). Theo đó, trên 95% lưu học sinh Lào đều ý thức được và thường xuyên tham gia các hoạt động thể dục thể thao để rèn luyện sức khỏe. Trong sinh hoạt hàng ngày, khẩu vị của lưu học sinh Lào khá khác biệt so với khẩu vị người Việt Nam nên một số lưu học sinh năm thứ nhất còn gặp khó khăn trong việc thích ứng này.

Hình 6. Sự thích ứng của lưu học sinh Lào trong cuộc sống hàng ngày

3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến kỹ năng thích ứng với môi trường sống của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

Kỹ năng thích ứng của lưu học sinh Lào có thể chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố khác nhau. Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi nhận thấy có những yếu tố cơ bản sau:

Yếu tố ảnh hưởng thứ nhất là nhà trường, đội ngũ giảng viên, nhân viên. Một trong những mục tiêu đào tạo của các trường đại học hiện nay là đào tạo các kỹ năng cho sinh viên. Kỹ năng thích ứng là một kỹ năng sống quan trọng, không chỉ thiết yếu trong giai đoạn học đại học mà còn theo suốt cuộc đời của mỗi cá nhân. Nếu nhà trường quan tâm, chăm lo tốt công tác đào tạo kỹ năng mềm cho sinh viên, trong đó có kỹ năng thích ứng với môi trường sống, thì các lưu học sinh sẽ nhanh chóng thích ứng, hòa nhập với hoạt động chung của toàn trường. Điều này đồng nghĩa với việc hình thành và củng cố kỹ năng thích ứng với môi trường của lưu học sinh Lào. Cán bộ, giảng viên là người trực tiếp ảnh hưởng đến việc hình thành và phát triển các kỹ năng cho lưu học sinh Lào thông qua việc quản lý, tổ chức dạy và học. Đối với các lưu học sinh Lào, học tập tại môi trường hoàn toàn mới và xa lạ không tránh được những khó khăn. Sự quan tâm, hỗ trợ của đội ngũ cán bộ, giảng viên sẽ giúp cho lưu học sinh yên tâm học tập; qua đó cũng củng cố các kỹ năng thích ứng của các em.

Yếu tố thứ hai là bản thân lưu học sinh Lào. Trước hết các kỹ năng thích ứng với môi trường sống chính là những tri thức, kinh nghiệm của bản thân mỗi lưu học sinh Lào. Với một môi trường mới, lưu học sinh Lào phải xác định được động cơ học tập, rèn luyện đúng đắn, từ đó hình thành động lực thúc đẩy tìm kiếm thông tin, giải pháp nhằm hoàn thiện bản thân, đáp ứng các yêu cầu của chương trình đào tạo. Không có động cơ học tập, rèn luyện đúng đắn, lưu học sinh Lào sẽ không hình thành động lực thích ứng và theo đó, các kỹ năng thích ứng cũng khó được rèn luyện, trau dồi. Ngoài ra, lưu học sinh Lào phải ý thức làm chủ bản thân trong quá trình học tập, rèn luyện, năng động sáng tạo, linh hoạt và thích ứng nhanh chóng với môi trường mới, hình thành các kỹ năng sống (chăm sóc bản thân, giao tiếp, hoạt động nhóm, tự học, tự nghiên cứu...), có năng lực tìm kiếm và xử lý thông tin, chịu trách nhiệm với hoạt động của mình... Đây là những yếu tố góp phần hình thành kỹ năng thích ứng với môi trường của lưu học Lào.

Yếu tố thứ ba là gia đình. Có thể thấy rằng, kỹ năng thích ứng với môi trường sống không phải mới bắt đầu hình thành khi lưu học sinh đi học ở nước ngoài mà đã được hình thành rất sớm trong môi trường gia đình. Một số lưu học sinh trước khi đi du học đã có khả năng thích ứng rất tốt do được bồi dưỡng ngay khi còn ở gia đình. Ngoài ra, sự tham gia, định hướng của gia đình trong việc giúp lưu học sinh chọn ngành, chọn nghề phù hợp với sở thích, tư chất của mỗi lưu học sinh; việc chuẩn bị tâm lý trước khi đi học tập tại nước ngoài; và đặc biệt là việc quan tâm, chia sẻ, động viên của gia đình ở giai đoạn đầu làm quen với môi trường sống và học tập mới của các lưu học sinh là những yếu tố ảnh hưởng rất nhiều đến việc hình thành, phát triển kỹ năng thích ứng của lưu học sinh Lào với môi trường sống.

3.4. Một số giải pháp nâng cao kỹ năng thích ứng với môi trường sống của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh

Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh hiện đang đào tạo 127 lưu học sinh Lào. Để

các lưu học sinh nhanh chóng thích ứng với môi trường học tập tại trường, nhà trường bố trí các lưu học sinh Lào học chung với sinh viên Việt Nam. Mỗi lớp đều có một giảng viên cố vấn học tập phụ trách và có sự theo dõi và báo cáo tình hình học tập, rèn luyện của lưu học sinh. Với sự giúp đỡ tận tình của cán bộ, giảng viên nhà trường và sự nỗ lực của bản thân, phần lớn lưu học sinh Lào đã vượt qua những khó khăn ban đầu về ngôn ngữ, văn hóa để hòa nhập, học tập, tiếp cận được với chương trình đào tạo hiện nay của nhà trường.

Bên cạnh việc được hỗ trợ trong học tập, các lưu học sinh Lào còn được hỗ trợ, tạo điều kiện về nơi ăn chốn ở, các điều kiện sinh hoạt hàng ngày, cũng như được động viên, khích lệ tham gia các hoạt động ngoại khóa khác. Nhà trường bố trí cho lưu học sinh Lào ở tại khu kí túc xá dành cho sinh viên nước ngoài đảm bảo an ninh. Các phòng ở được trang bị đầy đủ tiện nghi. Các bữa ăn cho lưu học sinh Lào được bố trí ở bếp ăn tập thể với các món ăn thường xuyên thay đổi, đảm bảo dinh dưỡng và khẩu vị. Trong các dịp lễ hội của nhà trường, các ngày lễ, Tết, các dịp lễ quốc gia của nước Lào, nhà trường đều tổ chức gặp mặt, bố trí các bữa tiệc để chúc mừng, động viên các em hòa đồng và yên tâm học tập.

Cùng với đó, Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên nhà trường luôn cử người có kinh nghiệm hỗ trợ, nâng cao vốn tiếng Việt cho lưu học sinh Lào và tổ chức cho lưu học sinh Lào tham gia các hoạt động nhân ngày Quốc khánh Lào (ngày 2/12), ngày Tết cổ truyền của Lào (ngày 13 – 15/4 hằng năm); tham quan di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh; tham gia các sinh hoạt tập thể, thi đấu thể thao, giao lưu văn nghệ với sinh viên Việt Nam... Từ những sự quan tâm, hỗ trợ thường xuyên này, các lưu học sinh Lào đến học tập tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh có điều kiện tốt hơn để hòa nhập với môi trường mới, yên tâm học tập, rèn luyện và đạt kết quả cao.

Được sự hỗ trợ từ phía nhà trường, phần lớn lưu học sinh Lào đang học tập tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh đều có

nhận thức đúng về vai trò của kỹ năng thích ứng với môi trường sống. Bản thân họ cũng đã có những hoạt động nhất định để thích ứng với môi trường sống mới. Tuy nhiên, các hoạt động thích ứng của lưu học sinh Lào ở trường vẫn mang tính tự phát, chưa chủ động. Để nâng cao hơn nữa các kỹ năng thích ứng cho lưu học sinh Lào, chúng tôi kiến nghị một số giải pháp sau:

Thứ nhất, đối với nhà trường

Nhà trường cần thực hiện một số nhóm biện pháp sau:

- Nhóm biện pháp giáo dục về kỹ năng thích ứng với môi trường của lưu học Lào nhằm hướng đến mục đích nâng cao nhận thức của lưu học Lào về kỹ năng thích ứng với môi trường, xây dựng thái độ tích cực trong học tập và sinh hoạt.

Cách thức thực hiện: Đoàn Thanh niên, phòng Công tác Học sinh – Sinh viên, phòng Đào tạo phối hợp tổ chức các buổi hội thảo, sinh hoạt tập thể để cung cấp cho lưu học Lào những kiến thức cần thiết về kỹ năng thích ứng với môi trường sống như: khái niệm kỹ năng thích ứng; các bước, các thao tác để thích ứng với môi trường sống và học tập; cách xử lý các tình huống phát sinh thực tế... Các buổi hội thảo, sinh hoạt tập thể nhằm trao đổi kinh nghiệm về kỹ năng thích ứng sẽ tạo cơ hội cho lưu học sinh Lào học hỏi, trao đổi kinh nghiệm lẫn nhau, chia sẻ với cán bộ quản lý những vấn đề còn vướng mắc. Từ đó, lưu học sinh Lào sẽ có được những kiến thức cơ bản về kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập, đúc kết được những kinh nghiệm quý báu và không ngỡ ngàng khi đối diện với các vấn đề trong sinh hoạt và học tập tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh.

- Nhóm biện pháp hỗ trợ và tạo điều kiện xây dựng kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh nhằm mục đích huy động và khai thác tối đa các nguồn lực từ phía nhà trường, các tổ chức đoàn thể; từ đó hỗ trợ, tạo điều kiện cho lưu

học sinh Lào có sự hiểu biết và cái nhìn đa chiều hơn về kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh.

Cách thức thực hiện: Nhà trường tổ chức các khóa học về kỹ năng mềm, kỹ năng thích ứng cho lưu học sinh Lào. Đoàn trường tích cực xây dựng các phong trào văn hóa, văn nghệ, thể thao lôi cuốn, hấp dẫn lưu học sinh Lào tham gia; hỗ trợ trực tiếp các lưu học sinh Lào gặp khó khăn trong sinh hoạt tại nhà trường. Đoàn trường thành lập các câu lạc bộ cho lưu học sinh Lào giao lưu, trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm thích ứng với khó khăn trong học tập, sinh hoạt.

- Nhóm biện pháp quản lý về kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập của lưu học sinh Lào ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh nhằm mục đích duy trì tính kỷ luật cho lưu học sinh Lào. Nhờ có tính kỷ luật, lưu học sinh Lào sẽ có ý thức phấn đấu học tập, giúp giải quyết những khó khăn, giúp quá trình thích ứng với môi trường sống trở nên dễ dàng hơn.

Cách thức thực hiện: Căn cứ pháp luật cũng như các nội quy, quy định của nhà trường, các phòng ban liên quan đến việc quản lý lưu học sinh Lào thực hiện triển khai các hoạt động kiểm tra, đánh giá mức độ, chất lượng thực hiện; thường xuyên nhắc nhở, xử lý nghiêm khắc các trường hợp lưu học sinh Lào vi phạm các quy định nội quy của nhà trường.

Thứ hai: Đối với giảng viên và cán bộ quản lý

- Giảng viên, cán bộ quản lý cần tự trau dồi, nâng cao nhận thức của mình, tích cực tham gia các lớp tập huấn về bồi dưỡng kỹ năng thích ứng với môi trường sống; từ đó, sẽ làm tốt công tác hướng dẫn, định hướng cho lưu học sinh Lào trong quá trình thích ứng với môi trường sống và học tập tại Việt Nam.

- Giảng viên, cán bộ quản lý cần tích cực hỗ trợ kỹ năng thích ứng với môi trường sống và học tập cho lưu học sinh Lào nhằm mục

đích tạo sự gần gũi, đồng cảm và sẵn sàng chia sẻ, giúp đỡ lưu học sinh Lào khi gặp khó khăn trong cuộc sống cũng như trong học tập.

Việc chia sẻ kinh nghiệm có thể được tiến hành ngay trong các tiết giảng, các giờ sinh hoạt lớp. Ví dụ, thông qua các giờ giảng lý luận chính trị, xã hội học, tâm lý học, pháp luật..., giảng viên chia sẻ nhận thức và các hoạt động thực hiện kỹ năng thích ứng với môi trường sống cho lưu học sinh Lào. Giảng viên cần hướng dẫn lưu học sinh Lào phương pháp tự học, phương pháp tìm kiếm tài liệu song song với việc truyền dạy kiến thức. Cố vấn học tập, cán bộ quản lý thường xuyên trao đổi, trò chuyện với lưu học sinh Lào để cập nhật tình hình sinh hoạt, học tập của các bạn một cách sát sao nhất, qua đó giải quyết kịp thời các vấn đề phát sinh.

Thứ ba: Đối với lưu học sinh Lào

Để kỹ năng thích ứng có tính chủ động, đạt hiệu quả cao thì yếu tố chủ thể của lưu học sinh Lào là quan trọng nhất. Vì vậy, lưu học sinh Lào cần thực hiện những biện pháp sau để nâng cao kỹ năng thích ứng của bản thân:

- Tích cực tham gia các buổi hội thảo, sinh hoạt tập thể, các lớp kỹ năng mềm, kỹ năng thích ứng để nhận thức đúng, hiểu rõ vai trò và sự cần thiết của kỹ năng thích ứng với môi trường sống. Đồng thời, lưu học sinh Lào cần xác định cho mình một động cơ học tập đúng đắn, tránh tư tưởng ỷ lại, phát huy tinh thần tích cực trong quá trình thích ứng.

- Mạnh dạn, cởi mở hơn trong giao tiếp với cán bộ, giảng viên và sinh viên nhà trường để có được sự hỗ trợ trong việc xây dựng và phát huy các kỹ năng thích ứng môi trường sống.

4. KẾT LUẬN

Số lượng lưu học sinh Lào tham gia học tập tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh nói riêng và tỉnh Quảng Ninh nói chung ngày càng tăng. Để thích ứng với môi trường ở Việt Nam, lưu học sinh Lào cần có kỹ năng thích ứng tốt. Tuy nhiên, vẫn còn một số lưu học Lào chưa ý thức rõ về kỹ năng thích ứng cũng như chưa xây dựng được các phương pháp để hoàn thiện kỹ năng này. Do vậy, để hỗ trợ lưu học sinh Lào nhanh chóng thích nghi môi trường mới và đạt kết quả học tập cao, cần có sự hỗ trợ từ phía các cơ quan quản lý, nhà trường, cán bộ, giảng viên, sinh viên Việt Nam và nhất là từ ý thức bản thân của lưu học sinh Lào.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2014). *Thông tư số 03/2014/TTBGDDT ban hành ngày 25/02/2014 về Quy chế quản lý người nước ngoài học tập tại Việt Nam*.
- Trần Thị Minh Đức. (2004). *Nghiên cứu sự thích ứng của sinh viên năm thứ nhất – Đại học Quốc gia Hà Nội với môi trường đại học*, Đề tài nghiên cứu khoa học đặc biệt cấp Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Trần Văn Tá. (2017). *Kỹ năng thích ứng với môi trường sinh hoạt của sinh viên năm thứ nhất Trường Cao đẳng An ninh nhân dân*, Luận văn thạc sĩ tâm lý, Trường Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh.
- Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh. (2022). *Báo cáo tình hình lưu học sinh Lào học tập tại Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh*.